СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 6. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 9 січня 1932. VOL. XL. No. 6. Jersey City, N. J., Saturday, January 9, 1931. THREE CENTS.

РІЗДВЯНА КОЛЯДА НА РІДНУ ШКОЛУ В СТАРІМ КРАЮ.

СТИМСОН ОБСТОЮЄ АМЕРИКАНСЬКІ ПРАВА В МАНДЖУРІЇ

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Стимсон вислав дві ноти, одну до японського уряду, а другу до китайського, в яких пригадує права, котрі прислугують Злученим Державам і американським горожанам в Манджурії, згідно з договором девятьох держав з 1922 року і противоєнним пактом Келоґа-Бріяна.

Вашинґтонський уряд не вважає тих нот протестом, хоч вони є дуже гострі в тоні, але заявами.

Договір девятьох держав передбачає взаїмне порозуміння всіх контрагентів у випадку якоїсь надзвичайної скрути. Злучені Держави дали отсе тепер початок до спільного порозуміння тих держав у справі того, що діється в Манджурії.

НЕЗАДОВОЛЕНІ З САМОГО ВИПРАВДАННЯ ЯПОНІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Уряд приняв до відома виправдання японського уряду в справі побиття американського консуля Чемберлейна в Харбіні. Але крім того домагається ще покарання двох японських жовнірів і одного перекладчика, котрі зневажили консуля.

ГУВЕР ПРИЙМАЄ ДЕЛЕҐАЦІЮ БЕЗРОБІТНИХ.

ВАШИНҐТОН. — Коло 12,000 безробітних відвідали Вашинґтон і вручили меморіяли конґресови, домагаючися негайної заради безробіттю, а потім відвідали Арлінґтон і гріб Незнаного Жовніря. Провідник і орґанізатор походу безробітних, о. Джеймс Р. Кокс, був принятий президентом Гувером. Президент заявив о. Коксови, що він його радо приймає як репрезентанта походу безробітних, бо щиро симпатизує з недолею безробітних. Він подав далі, що уряд видає тепер річно на допомогу безробітним понад пів біліона долярів вище нормальних видатків, призначених на ті цілі.

Отсей похід безробітних мав цілком протилежний характер ніж похід, який недавно тому зааранжували комуністи. Все відбулось у найбільшім порядку і треба було розпустити поліцію, яку приготовано на випадок замішань.

ВЕЛИЧАЮТЬ РІЧІ ЯК КАНДИДАТА НА ПРЕЗИДЕНТА.

БАЛТІМОР. — Заходами „Конкорд Клоб" уладжено традиційний „Джексон Дей Дінер", який перемінено у велику демонстрацію за демократичну кандидатуру Річі на президента. Альберт Річі, ґовернор Мериленду, виголосив в обороні демократії довгу промову, в якій порушив також усі важніші політичні й економічні питання, від котрих розвязки залежатиме ліквідація теперішньої депресії.

Відспівано спеціяльно уложену пісню в честь Річі й були співи, музика й кількамінутові оплески, себто те все, що ціхує передвиборчу президіяльну кампанію. На обіді було 1,400 учасників, між якими були репрезентанти ріжних стейтів.

ПЕРЕВОЗЯТЬ ЗОЛОТО З ЛОНДОНУ ДО НЮ ЙОРКУ.

САНТІЯҐО (Чіле). — Головні банки в Чіле, Перу, Болівії, Еквадорі і Колюмбії зачали витягати свої золоті резерви з лондонських банків і переносити їх до Ню Йорку.

РАДИТЬ НЕ ЖУРИТИСЯ ЕВРОПОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Івар Крайґер, голова шведського сірникового промислу, відвідавши Гувера, заявив, що Злучені Держави прямо гістерично зажурені Европою, а до цього нема ніяких причин, бо Европа скорше чи пізніше дасть собі раду.

СМЕРТЬ ЛЕТУНОК.

ГАРИСБУРҐ. — У пенсилванійських горах знайшли смерть дві летунки, Миссис Рут Стюарт і Миссис Дебі Стенфорд, котрі хотіли перелетіти літаком з Ню Йорку до Буенос Айрес.

ДАВАВ ГРОШІ НА ЖИДІВСЬКУ КОЛЬОНІЗАЦІЮ НА УКРАЇНІ.

ШИКАҐО. — Помер Джуліюс Розенвальд, американський Жид, купець-міліонер, відомий зі своїх жертв на ріжні філянтропійні цілі. Кажуть, що він за свого життя роздав на ріжні гуманітарні потреби коло $40,000,000. Найбільші жертви одержали ріжні жидівські інституції. Між іншим дав він $5,000,000 на покриття коштів поширення жидівської кольонізації на Україні, головно на Кримі.

КУРЯТЬ ЧИМРАЗ БІЛЬШЕ.

НЮ ЙОРК. — В щойно виданій книжці „Історія курення" читаємо, що в Злучених Державах курять більше ніж у всіх інших краях світа. До світової війни припадало тут 142 циґареток на голову, а в 1928 р. піднеслося це число до 840.

НАПАД НА ГРОМАДСЬКУ КАСУ ТА КООПЕРАТИВУ.

8—10 узброєних людей напали в Демні, пов. Жидачів, на громадських вартівників, казали їм покластися на землю, а самі забрали касу з 1,800 зол. З української каси забрали теж товарів на досі неустійнену суму. Потім ґрабіжники замкнули вартівників у льокалі та втекли.

ГРАБІЖ У БІЛИЙ ДЕНЬ.

У Кишеневі три замасковані бандити напали університетського професора Коцовського в його помешканню в 10 годині ранку. Бандитам попалося в руки 25,000 левів.

„КУДИ ЙДЕ ПОЛЬЩА".

Париський „Ле Капіталь", найвпливовійший фінансовий орган, помістив у політично-господарськім додатку статтю п. з. „Куди йде Польща?" („У ва ле ле Польонь?"). Автор, підписаний Х, подає три головні кризи в Польщі: політично-парляментарну, господарсько-фінансову та моральну. Ця остання найнебезпечніша, бо ґрізна для національної едности. Автор торкається закону в справі адвокатського статуту в Польщі, справи наглих судів і безробіття, та стверджує, що „незалежність Польщі є в перехреснім огні опозиції й санації". Вкінці автор каже, що Франція іґнорує Польщу таксамо, як у 1913 р. іґнорувала Росію.

АФРИКАНСЬКИЙ ДЕСПОТ.

Цар Мизунґа володів у Руандо-Урунді під опікою Бельґії. Високий 2 м. 10 цм.; жорстокий та багатий: було в нього 800,000 всякої худоби. Підданї Мизунґи не дуже були вдоволені своїм володарем. Він ґрабив їх безпощадно, забирав у свій ґарем всіх дівчат і жінок, що йому подобалися. До бельґійського уряду плили скарги від туземців і Европейців. „Маленький" Мизунґа завів на свому дворі такі вигадливі бенкети, що певно побив прославлені королівські бенкети старинних часів. Бельґійська влада признала йому майно на кордоні Руандо-Урунди, а королівський престол віддала його синові Рудапиґві, що перебував у Бельґії.

ЗНОВ ВІДМОЛОДЖЕННЯ?

Один віденський професор твердить, що він винайшов нову методу відмолодження чоловіка без ніяких операцій і медикаментів. Розходиться тут про зовнішну методу, яка проявляється в комбінованім діланню горячі з радом. Цю методу, яку винахідник назвав Пеліте, демонстрував недавно тому перед товариством медицини в Парижі д-р Долімів. Один американський філянтроп зобовязався дати кільком клінікам і шпиталям зі Злучених Держав відповідні суми, щоби випробувати винахід. Винахідник підчеркнув, що фізичні й духові сили дістають ознаки молодости, але нема мови про вічну весну пацієнта. Одним словом: відмолодження є часове й залежить від певних умовин життя, щоби держалося як найдовше.

УКРАЇНА СТРЯСАЄ ПУТА МОСКВИ.

В торговельних англійських кругах викликав велику сензацію звіт англійських торговельних фірм, які стоять у торговельних звязках з совітською Росією. У звіті підчеркується, що совіти не опановують ситуації на Україні. Терористичні акти проти комуністів стоять на порядку дня. Сепаратистичний рух поширюється між населенням, що невдоволене експльотацією з боку Москви.

Рільничі колективи не сповнили покладених на них надій, бо продукція збіжа понизилася. Плян хлібозаготівлі не може бути зреалізований у передбаченій мірі і совітське правительство не може сповнити зобовязань супроти чужих фірм.

На основі цих інформацій звернулись англійські торговельні фірми до англійського правительства в справі оборони своїх інтересів. Рівночасно радить англійська торговельна палата англійським купцям, щоби вони застановили кредити совітським економічним організаціям, маючи на увазі факт, що політичне положення на Україні дуже непевне.

САМОГУБСТВО УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА.

Дня 3 грудня 1931 р. кинувся в 2 год. ночі під поїзд на шляху Львів-Зимна Вода молодий студент Андрій Охримович, син покійного Волод. Охримовича. Колеса поїзду роздавили голову нещасного студента та протяли на половині його тіло. Покійний був студентом львівської політехніки; до самогубства привела його нервова недуга. Він вийшов у 6 год. вечора на прохід, родина не підозрівала нічого злого; несподівана вістка про нещастя була для неї великим ударом долі. — Поліція веде слідство, щоби вияснити подробиці справи. При тій нагоді годиться напятнувати бруковий часопис „Експрес Вечорни", який називає це „злочином із політичним підкладом", щоби такою „сензацією" жирувати на людському горю та збирати — бариші...

ПІМСТИВСЯ ЗА СВОГО БАТЬКА.

В селі Верхівці, пов. Копичинці, вбив син о. Слівінського, пароха з сусіднього села Перемилова, 18-літнього хлопця, Антона Білінського. В такий спосіб пімстився попович за свого батька, якого мешканці Верховець вигнали зі своєї парохії. О. Слівінський є польської народности, а перейшов на греко-католицький обряд і висвятився на греко-католицького священика, щоб оженитися. Це одначе не зробило його Українцем. Його син є підстаршиною в польській армії.

ПОДОРОЖУВАННЯ ПО СОВІТСЬКІМ СОЮЗІ.

Швайцарський поет і письменник Герман Курц поїхав тому півтора року до Совітського Союзу на проґульку. Там його увязнили і 14 місяців передержали в совітській тюрмі як „підозрілого" у взаєминах з німецькими властями. Тепер його випустили.

СЕРЕДНЄ ШКІЛЬНИЦТВО В ПОЛЬЩІ.

На основі найновішої статистики з 1929—1930 року середнє шкільництво в Польщі представляється ось як: середніх шкіл загально-освітних було 759, з того 272 державних 63 самоврядних, а найбільше, бо 424, приватних. Назагал число їх зменшилося в порівнанні з останніми роками на 37, а число відділів ще більше, бо аж на 189. Відноситься це до всіх воєвідств бувшої російської займанщини. У львівській кураторії 3 гімназії звинено, а 2 прибули — все йде про приватні ґімназії.

Число учнів ґімназій теж паде; поперше через загальне зубожіння, подруге тому, що часть будучих ґімназистів кінчить 5—7 кл. у всенародній школі і до ґімназії приходить просто до IV. кл., бо всенародню школу має даремно, тоді, коли в приватній ґімназії мусить за науку платити.

Загалом до ґімназії ходило в 1920-30 203,387 учнів, у тім 125,554 хлопців і 77,833 дівчат. Слід замітити, що зменшується число учнів у відділах давнього клясичного типу, а збільшується в клясичному новому типі; тип гуманістичний постійно розвивається, а математично-природничий паде.

Як брати під увагу віроісповідання учнів, то впало число римо і греко-католиків та православних, а зросло значно число евангеликів і частинно Жидів. Римо-католиків було, кругло беручи, 68%, гр.-кат. 4, еванчеликів 4, православних 2, Жидів 22, інших віроісповідань 0.3%. Національности не подано; скажемо тільки, що гр.-кат. було 8,279, православних 4,979.

УМЕР, КОЛИ ЙОМУ ЩАСТЯ ВСМІХНУЛОСЯ.

Васель Вінца з місточка Базіяш у Семигороді чув від свого батька, що в березі край села, де тягнеться густий ліс, закопали його предки котел з турецькими червінцями. Він почав кілька днів зарядом копати беріг і одного вечора усміхнулося йому щастя: він знайшов котел з червінцями. Та нещастя хотіло, що про пошукування скарбу довідалися противники Вінци, Тудоран Марґаре й Мойсе Іспір, які ворогували з ним. Вони слідили за Вінцом, доки він в опівночи не почав копати на березі. Вони сховалися в корчі й почали ревіти як звірі. Вінц був великий страхопуд і зі страху вмер на місці. Обидва товариші приступили ближче й побачили Вінцу мертвого коло кількох червінців. Вони забрали скарб зі собою до села й хотіли поділитися. Та з цеї нагоди посварилися так, що їх викрито й арештовано.

ПІДОЗРІЛІ ПОСТАЧАННЯ.

Дисциплінарне бюро при президенті міста Варшави дістало до розсліду низку справ, що торкаються діяльности бувшого директора міських заведень постачання у Варшаві, Щуровського. Закидають йому неправильні умови та ріжні неточности, які наразили місто на страти в сумі 300 тисяч зол.

СТРАШНА ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА ПІД МОСКВОЮ

БОЛЬШЕВИКИ СТАРАЛИСЯ ЗАТРИМАТИ В СЕКРЕТІ КАТАСТРОФУ.

МОСКВА (СССР). — Ще минулої суботи під Москвою сталася страшна залізнича катастрофа, якої жертвою, по офіційним відомостям, є пятьдесять убитих і кількасот поранених пасажирів. По відомостям очевидців, убитих є також кількасот. Катастрофа сталася в той спосіб, що коли пасажирський потяг, у складі шістьох ваґонів, спинився на шляху, очікуючи пересунення зворотниці на бічний шлях, на нього налетів товаровий потяг, який пройшов через усі пасажирські ваґони, розмітуючи на боки тріски з ваґонів та поторгані тіла пасажирів і тяжко покалічених людей.

Місцеві селяни поспішили на допомогу жертвам катастрофи. Урятованих тяжко покалічених людей селяни поклали на бічний залізничий шлях, поки приїде санітарний потяг. Та в цей час наблизився другий товаровий потяг, що їхав тим бічним шляхом. Поки машиніст спинив потяг, він пройшов майже через усіх покалічених і порізав їх на кавалки.

Большевицька влада й залізнодорожники старалися заховати відомости про цю страшну катастрофу, а тому в ніякій ґазеті про неї нічого не подавалося.

Кореспонденти заграничних ґазет довідалися про катастрофу лище в середу вечером, бо влада ховала дуже старанно відомости про катастрофу, що сталася з вини її залізничих аґентів.

ЗАМАХ НА ЯПОНСЬКОГО ЦІСАРЯ.

ТОКІО (Японія). — Молодий Кореєць кинув бомбу, старанучися влучити нею в карету цісаря, коли той віздив у браму цісарського двора. Бомба вибухла під слідуючою каретою, в якій їхав міністер двора.

Вибух бомби був на стільки слабий, що не спричинив ушкоджень людям. Думають, що це була мала ручна ґраната. Поліція арештувала бомбиста.

ЯПОНЦІ ПОШИРЮЮТЬ ОПЕРАЦІЇ В МАНДЖУРІЇ.

МУКДЕН (Манджурія). — В штабі командуючого японськими військами в Манджурії кажуть, що японська армія буде збільшена новими підкріпленнями, які прийдуть з Японії. Армія тепер має розпочати боротьбу з бандитами та з частинами реґулярної армії, що ще бродять у Манджурії, грабуючи мирне населення.

Після захоплення міста Шанґайквана японська армія заняла ще два невеликі міста, положені на терені Китаю, недалеко цього порту. Японські літаки бомбардують крім того інші міста.

ЛІҐА НАЦІЙ ЗАДОВОЛЕНА.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — В колах Ліґи Націй задоволені з виступу Злучених Держав проти поширення Японією своєї окупації в Манджурії, яка загрожує цілости китайської території. В Лізі сподіваються, що при активній підтримці Америки нарешті пощастить наладнати спокій у Манджурії.

Виступ Америки для піддержки пакту Келоґа в манджурському питанню викликав у Лондоні задоволення й здивування своєю несподіваністю. В Анґлії вже думали, що Японія полишена на власну руку в Манджурії.

ЯПОНЦІ ОБСАДЯТЬ ХАРБІН.

ХАРБІН (Манджурія). — Тут панує переконання, що Японці скоро обсадять своїми військами Харбін, який є великим центром у північній Манджурії. В нім знаходиться управа Східно-Китайської залізниці. Росіяни, а особливо „семеновці", що недавно билися на барикадах з Китайцями, домагаються окупації Харбіна японськими або міжнародніми військами, бо всі бояться китайської помсти й переслідувань Росіян.

Захоплення Харбіна Японією може викликати конфлікт з радянською Росією, якої аґенти фактично панують у Харбіні вже від довшого часу.

РЕПРЕСІЇ В ІНДІЇ.

КАЛЬКУТА (Індія). — Майже всі індійські національні орґанізації вже розвязані владою й оголошені незаконними. Біля 800 визначніших індійських лідерів арештовано й готуються дальші арешти. Життя в Індії тепер майже завмерло й оживлюється лише в часі масових демонстрацій Індійців у ріжних частинах країни.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2,00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиві і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НАСТУПАЮТЬ, АЛЕ Й СЕБЕ ДОЇДАЮТЬ.

Хто переглядає українські часописи зі старого краю, цей бачить, що всі вони переповнені відомостями про польські знущання над українським народом. День за днем допускається ляцька влада щораз нових надужить і день у день пишуть про це прилюдно ґазети, подаючи імена покривджених осіб чи народніх інституцій. Якесь божевілля заволоділо польськими головачами. Вони не хочуть розуміти, що репресії не є ніякою розвязкою державних проблєм, а тільки ознакою слабости держави. Вони навіть не хочуть розуміти цього природнього явища, що саме репресії ворога є заразом і найкращим засобом до обєднання національних сил гнетеної нації.

А хтож тепер, навіть при найбільшій прихильности до Польщі, може вірити в її державну здібність, коли її владу пятнують найбільші польські патріоти, коли та влада допускається нечуваних звірств навіть над тими, що Польщу будували?

І який вислід може мати та нова польська провокація, якої допустилася польська влада при перепроваджуванню нового перепису населення, коли то не заіменовано ні одного Українця переписним комісарем і коли польські переписчики прямо цілком отверто й цинічно заявляли, що не узнають в Польщі ніяких Українців?

Таж уже навіть чужинецькі ґазети писали, що треба надіятися цілком пофальшованого перепису в Польщі.

Отак Польща далі продовжує систему терору і нищення нашого національного та культурного дорібку. На Волині довела вона вже до цілковитого анальфабетизму українських мас, бо не допускає до отворення українських шкіл, а діти польської мови і польських учителів не розуміють. І чи це не сміх, коли Поляки мимо утисків мають відвагу висилати зажалення до Ліґи Націй і культурного світа, протестуючи проти замикання польських шкіл у Східніх Прусах, де Поляків мала горсточка, а 7 міліонам Українців не дозволять мати школи навіть за свої власні гроші?

Та одна для нас є в тій важкій боротьбі потіха: Польща надоїла вже навіть таким Полякам, котрі її відбудували. Не радять до неї їхати навіть польські ксьондзи, котрі одержали високі відзначення за польський патріотизм. До пекла з тими, що таку Польщу збудували, кажуть вони. До пекла й з такою Польщею! — додамо ми від себе.

ЯК ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД ОБХОДИТЬСЯ ЗІ СПАДКОЄМЦЯМИ ПОЛЬСЬКИХ БОРЦІВ ЗА ВОЛЮ.

(Оригінальний допис).

II.

Президент польських міністрів **Пристор** (котрий сам пересидів девять літ в московській каторзі) вніс недавно до варшавського сойму проєкт закона **„про направу кривд"**, зділаних повстанцям з 1831 і 1863 рр. займанницькими урядами.

Той так гарно прозваний законодатний проєкт не направляє однак в дійсности ніяких кривд, але навпаки, є актом криздячим і вивласнюючим спадкоємців тих повстанців з маєтків, що належали колись до тих повстанців, пограбованих займанницькими (заборчими) урядами.

Якось перед двома роками варшавський сойм ствердив однодушною постановою, що всі конфіскати майна осіб, які боротись за свободу і самостійність Польщі — були актами насильства і безправства.

Сойм візвав рівночасно уряд, щоби предложив проєкт закона, котрий би дав можність ті кривди направити.

Тимчасом проєкт п. Пристора, а властиво міністра судівництва **Міхаловського** — знаного героя і справника берестейських подій і знаного також з того, що кождий закон уміє так обернути, як йому треба — той проєкт є нічим іншим, як лише поновною конфіскатою польським урядом майна повстанців, заграбаного уже раз чужими правительствами безпосередно по повстаннях.

Польський державний скарб узяв ті маєтки в своє посідання — а тепер, при помочи того нового закона, старається на завсіди їх задержати — позбавляючи в той спосіб спадкоємців повстанців належного їм майна — мабуть з тої рації, що їх батьки і прадіди боролись, терпіли і гинули за Польщу — і то на ніяку нагороду чи особисту користь не числячи.

І насувається питання, длячого п. Міхаловський хоче конфіскувати маєтки бувших повстанців і чи це власне має бути історичною справедливістю, висказаною польським міністром справедливости?

А не менше інтересним є і це, що по тому законопроєкті має бути заборонене громадянинови свобідної і незалежної Польщі доходження своїх непередавнених прав, коли є спадкоємцем повстанця, а його процесовим противником є державний польський скарб.

П. Міхаловський хоче тим своїм законопроєктом поконфіскувати маєтки повстанців, а процеси, ведені за них спадкоємцями повстанців — завісити, то є здержати так, щоби вже їх дальше не ведено і вироку не давано. Але п. Міхаловський є аж такий благородний, що позволяє тим спадкоємцям звернутись до польського правительства з просьбою, щоби воно надало їм титулом ласки по **150** гектарів в бувшім Королівстві Польськім, а по **350** гектарів „на кресах", то є на українських та білоруських землях.

Але хто властиво зможе з тої „великої ласки" скористати?

Чейже учасники повстання з **1831** року вже не внесуть такого подання, бо мусілиб мати бодай яких **120 літ** життя; не зроблять того і їх жінки, а наскільки це дотикає їх дітей, то таких „упривілейованих" осіб, що мали би право просити такої даровизни, живе тепер у Польщі взагалі лише **троє**!

Так отже виглядає та великодушна **„винагорода кривд"**!

Уряд конфіскує **понад сто тисяч гектарів ґрунту** — а за те великодушно готовий збутися клопоту кількома невеликими даровизнами.

Тимчасом спадкоємці повстанців не домагаються ніякої ласки, а лише цього, що їм безправно польський уряд заграбав і що — по думці найвищого суду — належиться їм безумовно звернути.

Глядячи з правничого становища на цей законопроєкт — то є він просто якимсь **дивоглядом**, котрий незвичайно компромітує його авторів.

Він передовсім стрімголов перевертає істнуючий в Польщі порядок дідичення з закону (не з тестаменту) — обмежуючи спадкові права потомків давних польських повстанців, які вони мають на підставі цивільного закона.

А дальше: той проєкт нового закона (для усунення кривд і т. д.) просто **забороняє** одному родови горожан **процесуватися з державою**, а це є явним знасилуванням горожанських свобід!

По думці польської конституції має кождий громадянин право позивати перед суд державний скарб, але тепер власне потомки польських героїв мають втратити це право.

Здавалосяб — беручи справу простим хлопським розумом — що повинно бути цілком навпаки. І так є в інших державах, в котрих власне потомки борців за волю користуються всілякими привілеями. В цих краях не впало би нікому навіть і на гадку, щоби спадкоємців національних героїв виключати зпід права!

До законопроєкту про вивласнення повстанчих спадкоємців додав уряд обширні мотиви, котрі вже знані є заголови з попередних процесів, у яких ґенеральна прокураторія — заступаюча державний скарб — старалася підперти свої погляди.

Але найвищий суд відкинув всі ті мотиви, яко безпідставні, і той свій погляд узасаднив обширно в своїх вироках, оголошенних в урядових збірниках оречень того суду.

Але пп. **Пристора та Міхаловського** це мало обходить, бо вони є цеї думки, що їх **воля стоїть вище** ніж оречення вчених і досвідних правників з найвищого суду.

(Конець буде)

Кождий сотик, кождий датої
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.
Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

АНАТОЛЬ КУРДИДИК.

ПО ДОРОЗІ ДО ВИФЛЕЄМУ

Ми вийшли вчора ще на шлях
За тою зіркою, що сяє —
І в сорок вісім міліонів
Так довго вже Тебе шукаєм!...

Тож нам пророки прорекли,
Що Ти прийдеш, що Ти прибудеш —
Що запануєш на Юдеї
І до життя нам серце збудиш —

Казали нам: Пождіть! Ось-ось!
Він зійде Сонцем з небосхилу
І дасть вам в бою перемогу
І дасть триюмф і дасть вам силу!...

Чому, скажи, ми йдем та йдем!
Чому мандруємо без впину?
Коли вже чуємо Твій голос,
Що Ти нам кривді визов кинув?

Явись! Зблизи нам Вифлеєм!
Бо нас туга палить, як рани,
Бо шлях такий, мов не дійдемо,
І пристають вже каравани...

Месіє! Нині! Нині ще зявись!
Налий нам в груди свіжі сили,
Щоб ми дійшли в надії й вірі,
Щоб по дорозі не зблудили!...

ЮРІЙ ДАЦИШИН

засуджений на смерть у процесі 14-ти Українців, обвинувачених за приналежність до УВО і за участь в нападі на почтовий амбулянс під Бібркою.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 17 січня, точно в годині 2-гій пополудни. Проситься членів прибути на збори і привести хоч по одному новому членови. Збори відложено з причини протестаційного віча, яке відбудеться 10 с. м. — Ів. Чопик, предс.; С. Й. Крутий, секр.; Гр. Козак, касієр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 73, повідомляє тих членів, котрі не були на річнім мітінґу, що на рік 1932 вибрано отсей уряд: Ілія Чорний, предс.; П. Ковальчук, заст.; М. Свідер, фін. секр.; Д. Лободяк, заст.; Гр. Болюх, кас.; І. Витязь, рек. секр.; І. Ворона, заст.; П. Ковальчук, А. Дикун і П. Накопінський, контр. комісія; Гр. Дулеба, К. Педченко і С. Киндибалюк, надз. хорих; М. Варчак, дверник. Мітінґи будуть відбуватись в трету неділю по першім, в гали під ч. 1929 Вестмінстер ул., коло Олнейвіл Сквер. — М. Свідер, секр.

ЗІҐЛЕР, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 377, повідомляє, що мітінґ відбудеться дня 17 січня, в годині 1.30 пополудни, у Михайла Олексяка, 6 Орчард ул. Проситься всіх членів явитись і привести нових членів. Новий уряд: Михайло Пашко, предс.; Сем. Гнатишак, фін. секр.; Мих. Олексяк, рек. секр.; Яків Меґелич, контр. хорих.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Запорожська Січ, від. 75, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбудеться дня 17 січня, в годині 1-ій пополудни. Проситься усіх членів приходити на час на мітінґ і старатись сплачувати свої довги бодай в части, бо коли так далі буде, як до тепер, то товариство не буде могло дати помочі для нікого, хіба виплатиться хору запомогу членам, котрі хорують довший час, а ті, що занедбують свої вкладки по 3 і 4 місяці, зістануть суспендовані. Проситься родичів, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, повідомити секретаря, а секретар прийде до вашої хати і впише їх, а за це вам колись ваші діти подякують. — Василь Чмир, предс.; Іван Ступецький, кас.; В. Тарас, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Усп. Пресв. Богородиці, від. 123, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 17 січня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній при Норт Мейн і Гавел ул. Кождий член обовязково має явитися на мітінґу, бо є важні справи до полагодження, як злука відділів і інші. Контроля здасть справоздання за минулий рік, відтак буде вибір нового уряду на 1932 рік. — Михайло Волощук, предс.; Дмитро Драган, кас.; Михайло Годованець, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Тов. ім. Івана Франка, від. 103, повідомляє усіх своїх членів, що мітінґ відбудеться в суботу, 16 січня, в годині 6-тій ввечір. Усі члени обовязані прибути на сей перший в році мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени зволять вирівнати свої довги, бо інакше не можна завести порядку. У всяких товариських справах належить удаватись до секретаря. — Теодор Танін, предс.; Мих. Стадник, кас.; Іван Березовець, секр., 1724 S. 10 St., Milwaukee, Wis.

ДІТРОЙТ, МІШ. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 292, повідомляє усіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що на річних зборах 27 грудня вибрано слідуючий уряд на 1932 рік: Никола Романів, предс.; Д. Запотічний, заст.; Теодор Медвідь, кас.; Б. Шкільник, заст.; Павло Ващук, рек. секр.; Петро Кізел, фін. секр.; Володим. Дідик і Ілько Стефаняк, догляд. хорих; Онуфрій Шеремета, Ілько Андрусевич і Іван Боднар, контр. комісія; Йосиф Масляк, дверник. На річнім мітінґу переведено більшостю голосів ухвалу, що кождий член має платити що місяця 5 ц. на званий вінок; ся ухвала входить в життя від 1-го січня 1932. Пригадується тим членам, що довжні ще за 1931 рік, щоб вирівнали свої залеглости, бо в спротивнім разі будуть виключені з Братства і Союза. Зі всякими братськими справами вдаватися до: Петро Кізел, 6415 Перкінс, Дітройт, Міш.

Національним ідеалом українського народу перейметься дитина в Старому Краю тільки в „Рідній Школі". Тому піддержім завзято її змагання в її другому пів-столітті!

Всеволод Ґордієнковський.

ПІДКАРПАТТЯ

(Край далекий — забутий, край красивий, де трембіта й дуда грає).

Версайським поділом Европи порізано український нарід на чотири части, віддавши їх ріжним державам.

Знаємо, як погано жиється тим трьом, що під владу польську, московську, чи румунських бояр дісталися, шлемо їм можливу допомогу, щоби вони бодай з життям та імям українським зісталися; але мало згадуємо про той край, під колишнім вогнищем, звідки „Січ" поперше пішла, де поперще „Січовий — гей малиновий" прапор розвинувся.

Величава пісня першого січового здвиґу про це співала; — чи чулиж ці слова С. Пачовського, чиж не забули їх? „Бють літаври гучні, ясні сурми звенять, Січ іде, мріють полки як море! Бунчуки піднялись, хоругви шамотять через гори й доли й поле! Січ іде! Січ іде! Січ іде! з Чорногори. Україна встає! Україна гуде! Україна клекоче як море!"

Тепер про цей чудовий край Чорногори не пісні січові співають, а пишуть чеські часописі, описуючи красу лугів, лісів, верхів і полонин, закликаючи туристів, пластунів і трампів чеських на простори, пралісом вкриті. Навіть фільми для кіна готують, щоби ще більше заохотити їх. Хутко в Празі будуть показувати цю чеську фільму під назвою „Убурю на Попі Івані" (Піп Іван — гора на Підкарпаттю).

Щож, у добрий час, гості догорі, до бідних українських, як тут кажуть, русинських, хат, до хат тієї частини нашого народу, що „добровільно" вибрала межі Ч. С. Р. Може якась корона перепаде бідному Гуцулові-Русинові. В однім розповсюдненім чеськім ілюстрованім тижневику, „Пражський Ілюстрований Справодай", що має тираж 300 тисяч, навіть роман друкували: „Душа на горах", про кохання Чеха лісничого з Русинкою.

Не про те писатиму; навіть не про ту біду, що панує в цьому красному „Раю"; у тих „селах на нашій Україні неначе писанці!" Про це пишуть чеські часописи, змальовуючи економічні умовини у цьому далекому куті чеської держави. Вони пишуть про лихву, про закуп у Жида, про тяжку економічну неволю. Хочу написати про умови психольоґічні, про можливість духового поступу, без якого не може бути поступу економічного.

У демократичній чеській державі урядові чинники, за законом, не сміють мішатися до суспільного життя, наскільки його вияви не порушують карного права та цілости держави. Тому на Підкарпатській Русі забуяла боротьба між двома уґрупованнями, які можна назвати психольоґічними.

Ці ґрупи, ставлючи культурно національні кличі, не відповідають фактичному національному уґрупованню на Підкарпаттю. Тому ми й звемо їх лишень психольоґічними. На Підкарпаттю жиють: Русини (Українці), Жиди, Мадяри, Чехи, а змагаються дві ґрупи, головно на ґрунті культурнім: „Русская" — москвофільська, в яку входить чимало Жидів, Мадярів і Чехів, та Русинсько-Українська. Обидві ці ґрупи стремять до впливів на народні маси, хоч власне лише друга ґрупа є народня, а перша лише спекулює на несвідомости людей, які не розуміють ріжниці між назвою Руський та **Русскій.**

Звідкиж справді могли зявитись оті **русскіе** Москалі на Підкарпатській Русі? Це є рештки тих людей, яким колись платив царський російський уряд, щоби вони робили „славянську", себто московську політику та пропаґанду за царя православного проти Австро-Угорщини.

Тепер цих людей оплачує та плодить російська монархістична заможня еміґрація, якої ще багато тиняється в Европі, маючи неабиякі гроші від своїх колишніх підприємств та дістаючи ще до того чимало грошей на акцію проти большевиків у СССР. З цих засобів вони утримують на Підкарпатській Русі кілька **русскіх** часописів, писаних такою мовою, що ані Москалі, ані Українці, може й самі редактори, не розуміють. Крім того видають кілька російських часописів, писаних уже московською мовою. Вони утримують ґімназії, де вчать теж незрозумілою, але **русскою мовою,** якої й Москалі не розуміють. Удержують **русского** скавт, якого члени балакають між собою малорусско-мадярсько-московсько-русинською мішаниною. Удержують **русского** сокола, що не вправами займається, а „гаваренням совершенно русскім языком". Видають та даремно роздають книжки, писані „язичієм", як звуть ту мішанку Українці. Вивішують трибарвні царські прапори та підплачують аґентів, що пишуть доноси на Українців, доказуючи, що вони наміряють відірвати від чехо-словацької держави Підкарпаття і т. д. Ці аґенти провокують репресії проти українських орґанізацій, пишуть дикі доноси про поширений „комунізм" в українських орґанізаціях, про ірредентизм (куди?) Українців на Підкарпаттю і т. д. Словом, стараються провокувати уряд ЧСР та Українців на обопільну боротьбу.

Зрозуміло отже, чому з цими „Росіянами з Подкарпатськой Русі" йдуть Мадяри. Цеж в їх інтересах руйнувати співжиття Славян, зокрема тих двох народів, Чехів та Українців, які єдині з цілого славянства не воювали між собою ніколи в минувшині, не дивлячись на спільні кордони. Жиди? Ну, Жиди завжди там, де гроші, а грошей москвофілам не бракує. Дивним є, що з москвофілами та цареславними Москалями співпрацюють Чехи. В кожного народа є люди короткозорі та оспалі, що жиють інтересами або свого шлунка, інтересами свого сьогодня, чи якимись передісторичними традиціями. Є між Чехами такі ґрупи, котрі ще й досі не зрозуміли, що це славетне „Руско" (Росія) ніколи не поступало в якихсь славянських інтересах, а лише в своїх російських, раніше царських, а нині Комінтерна, не по шляху зі Славянами, а зокрема з Чехами. Богато декого з Чехів вяжуть з російською еміґрацією ті звязки, що вони їх набули підчас чи то перебування в російськім полоні, чи то при торговельних операціях. Ці Чехи хочуть дати працю тим еміґрантам на Підкарпатській Русі, та не хочуть знати про те, що ця Підкарпатська Русь не є **„Руском"**, а навіть не розуміє по російському.

Як би там не було, але стоїмо перед фактом запеклої боротьби на Підкарпаттю двох напрямів: москвофільського, що узброєний грошево та інтелектуально грошовитими Мадярами, російською еміґрацією та деким з Чехів, а з другого боку українського села, кому, крім своєї невеликої та бідної інтеліґенції, **ніхто** не допомагає, яке мусить, голодне та темне, без матеріяльних засобів, боротися за свою народність.

Бій надто нерівний. Тому не дивно, що на виборах все покищо перемагає москвофільський табор, а український все позаду. Не диво, що село стоїть на місці в духовному поступі, бо не розуміє „язичія".

Та хіба справді неможливо там нічого допомогти?

Гадаємо, що можливо, бо вже понад 500 народніх учителів Підкарпаття, зібравшись на зізд в літі 1931 року, урочисто проголосили, що вони обстоюють українську мову. А покищо на Підкарпаттю творить силу селянсько-робітнича маса, що етноґрафічно українська. Та ця маса мало свідома, мало зорґанізована й вважає себе русько-русинською. Її голос покищо рішає фактичне становище в краю. Коли далі до краєвих урядів Підкарпаття будуть вибирати москвофілів, то українське свідоме учительство може загинути.

Отже орґанізація цих робітничо-селянських мас у формах українських є пекучим завданням на теперішній найближчий час. На жаль, партійна чи національна орґанізація, навіть кооперативна, є для цих народніх мас надто важкою, бо вони несвідомі, а тому тяжко приймають абстрактні поняття. Між ними нема навіть масових аґітаторів будьякої партії, навіть комуністичної, що, оперуючи примітивними гаслами, моглаб назбирати примітивних крикунів.

Значно лекше населення приймає орґанізацію просвітного типу та типу руханкового, але як на перші так і на останні мало культурних сил, зосібна їх мало для орґанізацій просвітніх. З цих двох орґанізацій для молоді найлекше приймаються орґанізації руханкові, бо вони не потребують ніякої попередньої підготовки, а сусідні Чехи та Словаки самі своїм прикладом ведуть постійну пропаґанди за такі орґанізації. Досить сказати, що в Чехії на кожних десять людей у віці від 6 до 40 років один обовязково належить до будьякої руханкової орґанізації, а в Словаччині — на одинацять — один. Руханкові орґанізації в Ч. С. Р. частогусто цілковито сходяться з національними ґрупами, а деколи й з політичними партіями. Так „Сокол" це чисто чеська орґанізація, що має велике розповсюднення на Словаччині та меньше на Підкарпаттю. „Орел", орґанізація клерикальних груп, має осідок на Словаччині, а розповсюднюється на Чехію. Спортовий клюб „Рапід" є виразно німецькою орґанізацією, „Спарта" чисто чеською, а „Славія" всереспубліканською і т. д.

Як бачимо, форма руханкової орґанізації є формою тут звичною, а тому підкарпатським масам легкою та зрозумілою.

В 1925—26 та 27 роках, під впливом великих руханкових маніфестацій у Празі: VIII Всесокільського здвиґу, II-гої Олімпіяди та Орельського здвиґу вибух руханковий рух і на Підкарпаттю. Відразу утворилося понад 20 „Січей" тих руханкових орґанізацій, що мають за собою нашу давню, вже 32-річну, традицію.

Стихійно, без належної основи та підготовки й ідеольоґії утворені, не маючи ані належного проводу, ані матеріяльних засобів, наші „Січи" стали іграшкою політичних ворожих сил, стали метою протиакції та провокаційних впливів.

Одна по одній ловилися „Січи" на нашептування ворогів та допускалися таких учинків, що, не зявляючись кримінальним ані Ч. С. Р. ворожими, давали притоку для ворожих всьому українству, самиміж українськими голосами вибраних орґанів, завішувати діяльність орґанізацій та розвязувати їх. Боронитись не було кому. Звязків у центрі чеськословацької держави не було ніяких. Там навіть не знали сяк-так прихильні Русинам кола не тощо про розвязання, а навіть про істнування чи утворення „Січей". Невпорядкованість, неплчновість, неуважність до доброї справи, загирили перші спроби створити звичні тут орґанізації, що крім руханкової чинности провадять також і морально-виховничу чинність, частинно заступаючи Просвіти. Одначе фермент у вигляді 8-ми „Січових" орґанізацій та добра слава про ті, що були, й бажання їх поновити, залишилися. Тепер у звязку з новою хвилею наступу української стихії заявляються й нові можливости до впорядкованого плянового поновлення руху, бо попередній досвід не залишився без наслідків, а в чеськім суспільстві помалу

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Спішім на Свято Союзовців.

Заповіджене відділами У. Н. Союза на день 9 січня ц. р. Союзове Свято як і Союзове віче, яке відбудеться в неділю, викликали серед нашого громадянства велике зацікавлення.

Комітет запросив на цей вечер визначних бесідників як українських так і американських.

Між бесідниками будуть присутні, Річард В. Рідінґ, міський клерк, адвокат Йосиф Чарновський, адвокат Іван Паньчук, адвокат д-р І. Яців з Виндсор, Отеріо, д-р А. Т. Кібзей і інші.

Рівнож комітет отримав відомість, що будуть відпоручники головного уряду У. Н. Союза й „Свободи".

На програмі є теж виступ мужеського хору „Бандурист", який від ряду літ вів у нашій громаді прегарну мистецьку роботу.

Вечера зачнеться точно в годині 7.30 вечером, в часі якої будуть промови і вокальні продукції, а опісля зачнеться товариська забава з танцями.

Комітет вирішив тікетів при вступі не продавати, тому кожний Союзовець повинен набути їх завчасу, щоби опісля не було нарікання.

А. К.

—o—

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Свято „Рідної Школи".

Хто інтересується українським життям по наших громадах в Америці, той завважав, скільки тепер пишеться в „Свободі" про одну з найважніших українських установ на рідних землях, а саме про „Рідну Школу". Коли взяти на увагу те, скільки праці вложено, щоб поінформувати українське громадянство на іміґрації й заохотити його до помочи „Рідній Школі", то мусимо признати, що досі наше громадянство мляво відкликалося на зазив пособити „Рідній Школі". В кождій громаді всяка робота залежить від активности свідомих одиниць. В нашій місцевости таку активність виявив Український Демократичний Клюб, на якого поклик зійшлися представники українських орґанізацій і одноголосно рішили відсвяткувати ювилей „Рідної Школи" дня 19 грудня 1931 р.

Це ювилейне свято відбулося в нас у призначенім дні. Можна з приємністю сказати, що тяжкі часи, безробіття та багато своїх місцевих підприємств не перешкодили такому святови, як ювилей „Рідної Школи". Щоби не бути голословним наведемо той факт, що в нашій громаді в протягу двох місяців було девять підприємств, включаючи два концерти, а один з них Листопадовий, з якого чистого доходу було 60 долярів. Ювилей „Рідної Школи" випав дуже гарно, як на нашу не дуже то велику громаду.

Свято розпочав п. Йосиф Кобрин і привитав присутних, які виповнили галю по береги. Хор української школи „Луг" відспівав дуже гарно пісню „Боже Великий Єдиний". Цю пісню зібрані вислухали стоячи. По цім забрав слово місцевий парох о. І. Захарко й представив зібраним прибувшого на свято делеґата „Рідної Школи", п. Льва Ясінчука. Появу делеґата на естраді публика привитала довго невгаваючими оплесками, висказуючи цим своє признання одному з тих, що працюють для добра Рідного Краю. Хор „Боян" відспівав кілька пісень. Школярки Розалія Корилло, Софія Задорецька та Евгенія Довгань виголосили дуже гарні й до свята дібрані деклямації. Виконавців кождої точки публика нагороджувала рясними оплесками.

Відтак п. Лев Ясінчук виступив на естраду, а коли оплески втихли, привитав усіх зібраних від імени братів з Рідного Краю й виголосив глибоко обдуманий і цікавий реферат про „Рідну Школу". Не будемо переповідати всього, що шановний делеґат говорив, бо кожна, хочби й мала українська громада, повинна постаратися, щоби шановний делеґат не поминув її, а при тій нагоді зібрати жертву на „Рідну Школу".

По рефераті делеґата п. Йосиф Кобрин в імени комітету зарядив збірку і покликав на секретарів п.п. К. Ґриника і П. Задорецького.

Збірка принесла $108.50 і включаючи $11.50 дрібних датків на салі, які зібрали панни Марія Кушнір й Анна Борис, а рівнож чотири доляри зложених дітьми в українській школі за доброю порадою свого вчителя п. В. Мельничука.

Жертви зложили слідуючі громадяни: по 10 дол.: Брацтво св. Івана Хрестителя, від. 81 „Провидіння", Хор „Боян", Пасічник і П. Борис; по 5 дол.: о. І. Захарко; по 3 дол.: А. Рейтар; по 2 дол.: С. Липа, Д. Липовий, В. Мельничук, А. Бараб, Н. Путас, М. Пасічник, М. Данько, Ю. Кобрин, В. Зіньківський, Ст. Кудрик, П. Задорецький; по 1 дол.: Й. Ошуст, І. Кушнір, Анна Федорик, І. Бурбела, п. Савран, п. Лотоцький, Н. Мороз, А. Король, В. Швайлик, П. Жирий, Я. Біляк, П. Харів, Г. Турчин, П. Кудрик, Т. Павлишин, О. Бояновський, Ю. Бойко, М. Росоловський, Т. Польовий, Г. Могила, Р. Задорецький, п. Кравчук, Т. Задорецька, Й. Пелехович, А. Ковальський, М. Шеґда, С. Кібало, С. Готра, М. Пахолок, К. Ґриник, Анна Рейтар, І. Лабай, П. Мартинів, С. Марцішак, Т. Колодій, Л. Ґавадзин, А. Берлінська, П. Кушнір, Іл. Курило, М. Петруняк, А. Бирич, Іл. Притика, Д. Павлишин стар., І. Готра, П. Озимко; по 50 цнт.: П. Коваль, Н. Шкрамко, І. Довгань, І. Романків.

По виплаченню деяких малих розходів, передано до „Обєднання" $100 на „Рідну Школу".

При кінці дуже відрадною появою було висвітлення фільми, яку привіз зі собою шановний делеґат, де присутні на власні очи побачили здвиг української молоді, яка вчиться в своїй „Рідній Школі" підчас її ювилейного свята в Рідному Краю.

Свято закінчено українським гимном „Ще не вмерла Україна". Присутні розійшлися домому, піднесені на дусі морально та з спокійною совістю, що сповнили свій громадянський обовязок супроти „Рідної Школи".

К. Ґриник, секр.

ПАМЯТАЙТЕ НА АДРЕСУ „ОБЄДНАННЯ".
"OBYEDNANYE,"
P. O. Box 122, Hudson Terminal,
NEW YORK, N. Y.

„КТО ВИМИСЛЯЛ ТАКОН ПОЛЬСКЕН, НЄХ З ПЕКЛА НЄ ВИЛЄЗЄ"

(Хто видумав таку Польщу, щоби з пекла не виліз)

Під таким заголовком написав польський ксьондз Л. Буйновський з Ню Бритен, Конн., у польському часописі „Пшеводнік Католіцкі", що виходить у Ню Бритен, Конн., статтю, яку передрукував з найвищим обуренням нюйорський „Нови Свят" у 4 числі з 4 січня 1932 р.

Що такого сталося?

Як відомо — у Варшаві ведеться вже 30 днів процес проти тих польських послів, які в літі 1930 р. відважилися скликати до Кракова т. зв. „Конґрес Левіци", себто тих, що не вдоволяються карикатурою диктатури Пілсудського, в часі панування якої розживаються всякі „пулковнікі" та інші „стшельци" і „пшиспособєня войскове". Між тими, що скликували Конґрес Лівіці, були найвизначніші польські патріоти, як Вітос, що був премієром міністрів якраз у часі, коли треба було ратувати Польщу перед большевицьким завойованням у 1920. Був також старий соціяліст — Жид, Ліберман, який визначався не тільки бистрим розумом, але надзвичайним польським патріотизмом, тому Поляки нераз поручали йому до полагоди важні справи за границею. Всі вони опинилися в осені 1930 р. у військовій тюрмі в Бересті, де катували і знущалися над ними так, як над революціонерами. Тепер вони відповідають перед судом за бунт проти влади.

Дехто кпив собі з тої влади, а дехто накликав не платити податків. Характеризуючи відношення польської держави до особи президента, посол Мастек говорив: „Одного забили як пса, другого прогнали як пса, а третій служить як пес".

З зізнання обвинувачених та свідоцтва ріжних свідків виказують не тільки моральну гниль серед ріжних польських партій, але також безмір тої шкоди, яку наносить Польщі таки її теперішній режім. Часами видається, що то не прокуратор обжаловує бунтівників, але що перед судом стоять ті, які в 1926 р. бунтом вирвали владу з рук правного тодішного уряду. Ці обвинувачення теперішнього режіму з боку обжалованих послів дають темному політично польському народові нагоду до думання, що по процесі певно буде мусіти уряд змінити своє диктаторське винищування самої Польщі. Тоді нарід певно краще заживе; ба, що більше: тоді в Польщі настане рай і неодин польський іміґрант буде міг повернути з Америки на свою батьківщину, зложити там свої кости. З такої саме мрії про „рай" у Польщі, розбуджує польських іміґрантів названа стаття ксьондза Л. Буйновського з Ню Бритен, який не є собі ніяким польським ворохобником, але заслуженим польським патріотом, коли Польща наділила його високим відзначенням „Польонія Реститута". І от що пише цей польський патріот:

„Дехто запитує нас, чи час їхати до Польщі на постійне і чи в Польщі буде лучше по процесі берестейських вязнів.

„Знаючи добре відносини в Польщі й Америці, радимо вам, щоби ніхто не їхав на постійне до Польщі. Біда є в Америці, але і в Польщі не ліпше (?). Коли би сьогодні вільно було кожному їхати до Злучених Держав, говоримо без усякої пересади, то в одному році виїхало би з десять міліонів Поляків до Злучених Держав. Коли в справі берестейських вязнів адвокати запитують, що думає і говорить нарід, то декотрі свідки відповіли: **„Хто видумав таку Польщу, щоби з пекла не виліз".** Коли хто з подорожних запитає на селі чоловіка, який був у Злучених Державах, а тепер у Польщі на господарстві і має повно домашнього інвентаря та дробу, то він відповідає: **„Волю в Америці сухий хліб і воду, ніж у Польщі мясо,** бо мені було би там лучше на сухому хлібі, ніж тут на мясі".

Так дослівно пише польський патріот, який „знає добре відносини в Польщі й Америці". Дальше хоче цей патріот потішити своїх земляків, що воно ще може бути інакше. А ті його міркування, коли це може настати, дуже інтересні не тільки для американських Поляків, але й для нас. Що більше: завваги, які подає ксьондз Л. Буйновський, причиняться до розяснення того стану, в якому живе примусово й наш нарід.

„В Польщі — пише кс. Б. — не було би так лихо, як собі люди представляють і думають. Нехай тільки виберуть (!) ліпших сенаторів і послів, нехай візьмуться всі до праці і заведуть лучші права, порядки — нехай розкажуть військовим покинути дівки і **державні уряди,** нехай військові пильнують свого обовязку у війську і т. д., тоді в Польщі буде далеко лучше (лиш тільки? — ред.) і тільки під тими умовами можна їхати й оселюватися в Польщі, бо то край богатий і нарід працьовитий".

Кс. Б. говорить, що тоді й тоді буде в Польщі лучше... Може бути, що було би трохи лучше, але **ще не добре.** Не менше важне й те, кому саме було би тоді лучше! Що не Українцям, це певне. Для них — усе одно, чи при кермі „пулковнікі", чи „цивілі". А зрештою, каже — „нехай виберуть лучших послів і сенаторів"... Абож то що вибори в Польщі? Шкода, що з картками.

Ми віримо, що в Польщі дійсно такий стан, як його описує кс. Буйновський. Але редакція „Нового Свята", хоч може й вірить, то всеж таки дуже обурюється на автора таких порад. „Нови Свят" так цікаво кінчить передрук статті кс. Б.:

„Якщо є яке пекло, то ми певні, що в ньому смаживсь би вічні часи плюгавий язик кс. Л. Буйновського. Бо навіть дітько сплюнув би з відразою, колиб йому вияснили зміст і змисл наклепів і калюмній (!), кинених на Польщу".

Що там зробив би дітько, не беремося віщувати. Але що кс. Буйновський згідно з дійсністю відхилив рубчик тайни тієї нужди, в якій коротає свій вік український нарід у Польщі, то це правда. До того, що сказав кс. Буйновський, ми не маємо що додати, хіба написали би томи нових дійсних фактів.

Х.

починається протверезіння від москвофільських симпатій.

Щож власне потрібно для того, щоби ці наші руханкові орґанізації, ця наша підготовча школа для політично чинної молоді, стали певною незломною дійсністю?

Треба перекинути в підкарпатське оточення чи підготовити з самих Карпатчан інструкторів-руховиків для ведення тої активної праці, що буде першим жерелом для гуртування молоді на Підкарпаттю до руханкових орґанізацій. Підготовку тих, що кинуть клич: „До Січи! До Січи гуртуймось, брати, щоб слава козацька повстала!" та тих, хто згуртовано стримується від непоміркованих вчинків, привикає до масової карности бодай елементарними засобами — руханкою.

Кожна руханкова орґанізація тут в Ч. С. Р. має такий звик, що той, хто веде вправи, чи то спеціяльний виховник, по вправах виголошує коротеньку промову перед лавою руховиків, промову виховничого змісту. Тут руханкові орґанізації мають право влаштовувати гутірки, вечірки, вистави і т. д.

Інструкторів для цього можна й муситься підготовити, але засобів для того мало, а тепер через кризу ще більше зубожене Підкарпаття дати не зможе.

Мусить допомогти той, хто розуміє вагу орґанізації українських народних мас на споконвічній українській території. Той гріш, що його дасться на Підкарпаття, зробить значно більше ефекту, ніж гріш, надісланий на якунебудь іншу частину української території, бо тут в Ч. С. Р. нема наступу з боку держави проти всього українського-русинського. Тут сили, що змагаються, полишені самі собі й переможе та, яка буде більше впорядкована й буде економічно міцніша. Це становище не є подібне до становища в Галичині в австро-угорській монархії, бо там цісарсько-королівська влада свідомо протеґувала й так міцних Поляків. Тут нема протеґування, зокрема плянового, але й нема захисту культурно та економічно слабших Русинів проти економічно сильніших москвофілів. Боротьба з ними дуже тяжка, а ще тяжча, коли Підкарпаттю не допомагається. Людей здатних до праці в Ч. С. Р. не забракне. Є ті, кому можна доручити січову справу там, але справа стоїть за матеріяльною допомогою. Американська Україна повинна би таку допомогу дати.

Антін Чехов.

РАДІСТЬ.

Була дванацята година в ночі.

Дмитрусь Кулдарів, схвильований, з розкуйовдженим волоссям, влетів у хату своїх батьків і скоро перейшов усі кімнати. Батьки збиралися саме спати. Сестра лежала в ліжку та читала останню сторінку якоїсь повісти.

— Ти відкіля? — счудувалися батьки. — Що з тобою?

— Ах, не питайте! Я зовсім не сподівався того! Ні, нітрохи не надіявся того! Воно... тимбільше неправдоподібне!

Дмитрусь засміявся та сів на канапу, бо не міг встояти від надмірного щастя.

— Це неправдоподібне! Ви не всилі собі уявити! Дивіться!

Сестра зірвалася з ліжка, загорнулася накривалом і підійшла до брата. Ґімназисти побудилися.

— Що з тобою? Ти змінився на лиці!

— Це з радости, мамо! Таж тепер мене знає вся Росія! Вся! Передше лише ви знали, що на цьому світі живе колеґіяльний реґістратор Дмитро Кулдарів, а тепер уся Росія знає це! Ненечко! Ах, Боже!

Дмитрусь зірвався, став бігати по всіх кімнатах і знову сів.

— Та що сталося? Говори розумно!

— Ви живете наче дикі звірі, ґазет не читаєте, не звертаєте ніякої уваги на це, що діється в громадянському житті, а в ґазетах є так багато гідного уваги. Як лише щось станеться, зараз усе є видрукузане, нічого не скриється. Ах, який я щасливий! Боженьку! Таж у ґазетах пишуть лише про славних людей, а тепер і про мене дещо написали!

Що кажеш? Де?

Батько поблід, мати глянула на святий образ і перехрестилася. Ґімназисти зірвалися з ліжок і в коротких сорочках підійшли до свого старшого брата.

— Так! написали про мене! Тепер про мене знає вся Росія! Хай мама сховає це число на спомин. Будемо собі перечитувати від часу до часу. Гляньте лише!

Дмитрусь вийняв з кишені число ґазети, подав його батькові та вказав пальцем місце, старанно зазначене синім олівцем.

— Хайжеж тато читають!

Батько заложив окуляри.

— Хай тато скорше читають!

Мати глянула на святий образ і перехрестилася. Батько відкашельнув і став читати:

„Дня 29-го грудня, в одинацятій годині вночі, колеґіяльний реґістратор Дмитро Кулдарів...

— А що, бачите, а що?! Слухайте далі!

„...Колеґіяльний реґістратор, Дмитро Кулдарів, як виходив з гостинниці при Малій Збройній вулиці, в домі Кожіхина, у нетверезому стані...

— Це я і Семен Петрович... Усе до подробиць! Хай тато далі читають! Слухайте!

„... У нетверезому стані посовгнувся та впав під коня запряженого до саней, що саме там стояли, а які належали до селянина з села Дурикіна, вохнівського повіту, Івана Дротова. Сполошений кінь перейшов по Кулдарову і перетягнув по ньому санки, в яких був московський купець Степан Луків, почвалав долі вулицею, одначе його зупинили каменичні сторожі. Кулдарів зпочатку був непритомний, та небаром прийшов до себе і його відвезли до поліційного участка. Там його оглянув лікар. Удар, який дістав у потилицю...

— То від дишля. Прошу дальше! Дальше читайте!

„...у потилицю не є небезпечний для життя, ні для здоровля переїханого. Про цілу пригоду списали протокол. Пошкодованого заосмотрив лікар.

— Лікар казав, щоби я давав на потилицю холодні оклади. Щож, тепер уже знаєте? Що? Тепер моє назвище загремить по всій Росії! Прошу дати ґазету!

Дмитрусь схопив часопис, зложив його в осьмеро та сховав у кишеню.

— Побіжу, покажу Макаровим... Треба ще буде й Іваницьким показати, Наталії Івановній... Йой, не маю часу! Вже біжу! До побачення!

Дмитрусь вложив на голову шапку з кокардкою та вибіг на вулицю повен радости й тріюмфу.

Даймо змогу „Рідній Школі" в Старому Краю наладнати широку постійну мережу станиць рідного національного виховання на українських землях.

—o—

Ювилейний рік 50-ліття „Рідної Школи" використаймо для закріплення дотеперішних її досягнень. Даймо їй тверду основу на будуче півстоліття.

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Буковина в. 14. повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів що річні збори відбудуться в Робітничім Домі, 66-68 Іст. 4-та улиця (в клюбі на долині) в суботу 9-го січня о год. 8-ій вечером. Всі члени повинні бути на річних зборах бо від річних зборів залежить наш дальший розвій нашого товариства Буковина, тому нетреба справи мало важити а прийти виповнити свої принадлежности провірити старий уряд і його працю. На річних зборах будеться приймати нових членів без вступного, тому кождого товариша є обовязком постаратись за новими членами щоби з новим роком ми свої ряди подвоїли. Члени котрі не будуть присутні а не дадуть певних доказів про їх неприсутність будуть карані на підставі статута. Фін. секр. М. Т. Паламарюк.

КЛІВЛЕНД, О. Тов ім. І. Франка від. 334. повідомляє членів, що на річнім мітінгу зістали вибрані слідуючі нові урядники: Н. Задерецький пред., Вол. Тритяк фін. секр., М. Когут касієр., О Запоточний рек. секр., повідомляється, що місячний мітінг відбудеться в неділю 10. Січня о год. 12-ій пополудни в галі У. Н. Дому при Вест 14-та улиця. Кождий член обовязково має явитися і заплатити свою вкладку. Н. Задерецький пред., Осип Запоточний рек. секр.

КОТСВІЛ ПА., Тов. Б. Хмельницького від. 248, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів що мітінг відбудеться в неділю 10. Січня точно о год. 1-ій пополудни проситься довгуючих членів прибути і вирівнати свої залеглости бо в противнім разі поступиться після статута на мітінгу будеться рішати справа довгуючих членів. 13 Грудня відбувся річний мітінг на котрім нововибраний уряд на 1932 р. є як слідує: М. Пик пред., В. Чернецький секр., Ст. Прийма кас., Панько Турчин, М. Кобилянскі контр. Г. Паховчишин, В. Шило надзирателі хорих., В разі якогось випадку і справах уряду проситься голоситись до секр. Василій Чернецкий Box 108 Coatesville, Pa., В. Чернецкий, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА., Тов. Любов від. 45. повідомляє своїх членів що збори відбудуться в Неділю 10. Січня і огляду що сут важні справи до полагодження проситься всіх явитися. Пригадується що на річних зборах ухвалено нікому не тростувати, се значит що кождого члена суспендується за невирівнання якихнебудь залеглостий, щоб не було нарікань що комусь сталася кривда нехай кождий явиться на збори в неділю. За уряд: Т. Малик, А. Гарасим, М. Сеник.

ЛОРЕЙН, О., Бр. Св. Андрея від. 128 повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих що мітінг братства відбудеться в Неділю 10. Січня о год. 1.30 по полудни під числом 2441 Іст 29-та улиця в домі Василя Фурдина проситься всіх членів щоби прибули на час на сей мітінг, члени котрі довгують за два місяці мають вирівнати свій довг бо впротивнім разі будуть суспендовані з Братства і У. Н. Союза. В. Каращень секр.

Суперниця.

Пані відправляє служницю. Служниця, щоби ще допекти пані на відхідне, каже:

— Були такі, що говорили, що я гарніша від пані.

— Хто це тобі говорив?

— Пан. Мені говорили також, що я інтелігентніша від вас.

— Хто?

— Пан.

— Досить! Вже більше нічого не маєте сказати мені?

— Чому ні. Мені говорили також, що я в ліжку інтереснішa, ніж ви.

— Це також сказав мій пан?

— Ні, це говорив панин шофер...

—o—

— Марійко, чи я одинокий мущина, якого ти любила?

— Одинокий, Юрку, та наймиліший з усіх.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

POLAND'S THREAT TO PEACE OF EUROPE

AN EMPIRE IN THE MAKING

Suspicion and Hostility Lurk In Vital "Corridor"

To the man in the street Poland may mean little more than a name. But to-day she is an Empire in the making. Her ambitions and unique position make her one of the danger spots of Europe. In the following exclusive article Mr. Michael Farbman, the noted journalist and traveller, discusses this important question.

Although the map of New Europe is now over 13 years old, the general opinion held of hte succession States, Czechoslovakia alone excepted, is that they are at once inchoate and instable.

Some people, for instance, regard the three Baltic States (Latvia, Lithuania and Estonia) as a formidable barrier between Bolshevism and Western Europe; while others look on them as more or less at the mercy of Russia, and tolerated only by a desire to avoid complications with the Great Powers.

Poland occupies a more or less similar position in general opinion. The official view exaggerates the stregth of the country, believing it to be an effective counterpoise to both Russian and German ambitions; while the ordinary newspaper reader is inclined to consider Poland negligible and great only by inflation.

It needs, however, but a very short stay in Poland to realize the absurdity of this notion. The impression derived, it is only fair to say, is not that of rock-bottom strength, but of strain, self-assertion, and swollen power.

Previous to my visit to Poland I had thought, as I believe a good many persons still think, that Germany's apprehensions about Poland were mere propaganda. But when I got to Warsaw I realised not only that Germany was really uneasy about her Eastern frontier, but that Poland was equally uneasy about her Western frontier.

SABRE RATTLING

In Warsaw, too, I began to see the Soviet's dread of European intervention in a rather different light.

One thing is certain even to a casual visitor to Poland, and that is that the mood of that country is far from being conciliatory. Whether this is a result of fear, reasonable or unreasonable, or of arrogance is not for me to say. At any rate, the military display and parade is imposing enough.

The number of officers in full uniform to be met with in the streets of Warsaw is amazing, and hardly to be paralleled in any other European city, save Bucharest or Belgrade. This display is well within the picture of a proud and sabre-rattling race.

Poland is indeed an Empire in the making. The insatiable desire for expansion, for the creation of a Great Poland is not the cherishing of a mere dream, not attachment to a romantic tradition, but fidelity to a resolute ambition.

The younger generation is being brought up on this creed; and old historical maps, which show Poland extending from the Baltic to the Black Sea are displayed even in business offices. The mere survival of such a tradition is bound to make Poland's neigbours uneasy.

But this is no only a mood which is likely to involve the country in international complications; it is the basis of Poland's policy.

FOREIGN POLICY

The striking feature of Polish political life, indeed, is the fact that the two great parties which are struggling for supremacy, the Pilsudski or Government party, and the present opposition, the National Democrats, are divided on foreign policy, not because one is aggressive and the other pacific, but because they cannot agree as to which of Poland's neighbours should be considered the chief enemy.

The National Democrats regard Germany as the chief enemy, and accordingly advocate an understanding with the U.S.S.R. The Pilsudski party, on the other hand, thinks that Russia is the chief enemy, and is more inclined to a policy of reconciliation with Germany. To this party any weakening of Russia or any threat to Russia is welcome.

Some people in the West, exaggerating Pilsudski's need of conciliating Germany, still cling to the idea that an Eastern "Locarno" is possible—that is, a rectification of the German-Polish frontiers, with a consequent improvement of political relations between the two countries and of the trade outlook. But very little evidence can be adduced in support of this view.

On the contrary, the erection of the new Polish port, Gdynia, next door to Danzig, and the connection of this port by a direct railway line (now in construction with French capital) with the Upper Silesian coal and iron area, suggests that the Polish Governments' intention to stabilise the "corridor" rather than to give it up.

In any case, whatever might be the scope and basis of a reconciliation with one of Poland's neighbours, it is hard to imagine that a reconciliation can be effected with both. When I was in Poland I met nobody who believed in such a possibility.

The difficulty which Poland experiences in adjusting her relations as to Germany is notorious. It arises from the "corridor" which cuts off East Prussia from the rest of Germany. The difficulty as to Russia is less well known, because it is only latent.

Official relations between Poland and Soviet Russia are friendly. But beneath the surface a struggle seems to be going on—a struggle the prise of which is a reunited Ukraine.

"Reynolds' Illustrated News"
December 6th, 1931.

Відповідне приняття.

Раз старий Фонтенель (французький письменник 1657—1757) вибрався відвідати відому з легкого життя артистку Дюваль. Коли її повідомили про гостину письменника, Дюваль стала мерщій зодягатися.

— Бачите я спішуся, щоби приняти вас — сказала Дюваль.

— Так, — відповів Фонтель — та для інших робите навпаки.

—o—

Пан (до льокая): Починаєш бути такий неповоротний! Деж поділася добра служба?!

Льокай: Повимирала разом з добрими панами.

—o—

— Вчора були ми на опері.

— І що ви там чули?

— Що Канарчуки знову виповіли вже тій новій наймичці, що Швакам народилися бизнята, а Корольчучці зафантували машину до шиття.

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР.

(34)

Вепер замахнувся ножем, щоб убити Тарзана, але спинився в нерішучости. „А що буде,—подумав він, — коли я промахнуся й не вбю його відразу? Тоді він мене розідре на шматки. Ні, ліпше тікати, не зачіпаючи цього страховища джунглів". Вепер був задоволений з того, що він тепер посідає Тарзанові дорогоцінности. Перед Бельгійцем лежали широкі джунглі до втечі. Тарзанові знайти його не легко буде.

—o—

Вепер, поспішаючи, зник у гущавині джунглів, затираючи за собою сліди. Тарзан нічого не чув, бо спав кріпким сном. Раніше Тарзан ніколи не спав так, щоб не почути найменший шелест біля себе. Та тепер мабуть поранення голови відбилося на його сні й чуйности, а тому Веперови пощастило втікти, не розбудивши Тарзана. Не чув Тарзан навіть хрустіння сушняку під ногами великана льва, що вже опинився біля нього.

—o—

Лише легкий рик льва та голосні удари хвостом по боках, коли лев готовився кинутись на свою жертву, пробудили Тарзана. Вмить Тарзан схопився на ноги, тримаючи в руці спису, готовий до атаки. Лев не сподівався такої швидкої акції з боку своєї жертви й відскочив кілька кроків назад, готуючись до завзятої боротьби й нового нападу. Тарзан не чекав нападу льва, а сам рушив на нього зі списою.

—o—

Лев не витримав атаки й кинувся геть в джунглі. Тарзан тепер побачив, що він сам. Вепер десь зник. Придивившися до слідів, які лев лишив на землі, Тарзан переконався, що лев не потягнув Вепера. Значить, Вепер зник в інший спосіб. Тарзан рішив, що Вепер утік перед львом, лишаючи свого приятеля в небезпеці. Значить, він був трусом. „Такого товариша нема чого шукати, хай іде, куди хоче"! — рішив Тарзан.

—o—